

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת דברים תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף מ"ד

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

ונראה כי עונשי ה' להאדם החוטא, אינם דומים לעונשי בשר ודם שמענישים את שונאיהם, שתכליתו נקמה להכאיב ולהדאיב. אלא כמו אב הרודה את בנו, שמכחו לטובתו כדי לבנותו שיהיה שלם במדותיו והנהגתו, שלא יתגדל להיות פרא אדם. ועל דרך זה היא עונשי ה' האב הרחמן, שמעורר בזה אותנו ללכת בדרכי טובים ולהתעלות להיות ישראל אשר בך אתפאר. וזהו שאמר ה' לירמיה, מה שהפקדתיך לנתוש ולנתוץ תכליתו הוא לבנות ולנטוע. ועל דרך שמצינו במלאכת שבת, דסותר הוי מקלקל ופטור, אבל בסותר על מנת לבנות, הסתירה נחשבת לתיקון (שבת לא). וכמו כן בהנהגת ה', הנתישה והנתיצה היא לבנות ולנטוע, ולטובתו של האדם ותיקונו.

אך נראה בזה עוד, דאיתא ברמב"ם (ה' יסודי התורה יא) כל נביא שיעמוד לנו ויאמר שה' שלחו, אינו צריך לעשות אות כאחד מאותות משה רבינו או כאותות אליהו ואלישע שיש בהם שינוי מנהגו של עולם אלא האות שלו שיאמר דברים העתידיים להיות בעולם ויאמנו דבריו, שנאמר (דברים יח-כא) וכי תאמר בלבבך איכה נדע הדבר וגו'. לפיכך כשיבוא אדם הראוי לנבואה במלאכות השם, ולא יבוא להוסיף ולא לגרוע אלא לעבוד את ה' במצות התורה, אין אומרים לו קרע לנו הים או החיה מת וכיוצא באלו ואחר כך נאמין בך, אלא אומרים לו אם נביא אתה אמור דברים העתידיים להיות, והוא אומר ואנו מחכים לראות היבואו דבריו אם לא יבואו, ואפילו נפל דבר קטן בידוע שהוא נביא שקר. ואם באו דבריו כולן יהיה בעינינו נאמן, ובודקין אותו פעמים הרבה, אם נמצאו דבריו נאמנים כולן הרי זה נביא אמת ע"כ.

וכתב שוב (שם יד) דברי הפורענות שהנביא אומר, כגון שיאמר פלוני ימות או שנה פלונית רעב או מלחמה וכיוצא בדברים אלו, אם לא עמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואתו, ואין אומרים הנה דבר ולא בא, שהקב"ה ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה, ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה, או שתלה להם כחזקיה, אבל אם הביטח על טובה, ואמר שיהיה כך וכך, ולא באה הטובה

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א-ב). במדרש (איכ"ר א-א) שלשה נתנבאו בלשון איכה, משה ישעיה וירמיה. משה אמר איכה אשא לבדי וגו', ישעיה אמר (ישעיה א-כא) איכה היתה לזונה, ירמיה אמר (איכה א-א) איכה ישבה בדד. אמר רבי לוי משל למטרונה שהיו לה שלשה שושבינין, אחד ראה אותה בשלותה, ואחד ראה אותה בפחזותה, ואחד ראה אותה בניוולה. כך משה ראה את ישראל בכבודם ושלותם ואמר איכה אשא לבדי טרחכם, ישעיה ראה אותם בפחזותם ואמר איכה היתה לזונה, ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר איכה ישבה ע"כ.

וביאורו כי משה רבינו ראה את ישראל בעת שהיו ברום המעלה, שהמטיר להם ה' מן מהשמים, ובאר וענן, ושמלתך לא בלתה מעל רגליך, בההנהגה חוץ לדרך הטבע, עסוקים כל היום רק בתורה ועבודה, עד שלא היה יכול לשאת לבדו משא כל העם ואמר איכה אשא לבדי. וזה נרמז בהכתוב (תהלים לג-יד) מ'מכון ש'בתו ה'שגיח א'ל כ'ל י'ושבי ה'ארץ ראשי תיבות משי"ה איכ"ה, שבימיו ראו כולם ההשגחה העליונה. ישעיה הנביא היה כמאה וחמשים שנה קודם החורבן, אשר ישראל התחילו לסור מדרכי התורה, ובימיו היה גלות הראשון של עשרת השבטים על ידי סנחריב לחלח וחבור (מלכים ב יז-ו), ולא חזרו עוד משם (סנהדרין קי). ובעת פחזותם הוכיחם איכה היתה לזונה קריה נאמנה. וירמיה הנביא עמד לישראל ארבעים שנה קודם החורבן, וניבא להם מגילת איכה תשע עשרה שנה קודם שנחרבה הבית (ירמיה לז-ב), ובשעת ניוולה נתקיימה כולה, איכה ישבה בדד העיר רבתי עם.

*

וכאשר נתגלה ה' לירמיה אמר לו, בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו', נביא לגויים נתתיך וגו', ראה הפקדתיך היום הזה על הגויים ועל הממלכות, לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע (ירמיה א-ה). ויש להבין שינוי הלשונות בכפל מלים, לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס, שכל אחד מהם הוא פרט אחר במהותה של החורבן, שפירושו עקירה, כתייתה ושבירה, אבדון, וסתירה. וגם מהו שסיים אחר זה בדברים של טובה לבנות ולנטוע.

שומר, בידוע שהוא נביא שקר, שכל דבר טובה שיגזור האל-אפילו על תנאי אינו חוזר ע"כ.

ואם כן ירמיה הנביא שהתנבא על החורבן, שהיתה רק אחר ארבעים שנה מתחילת נבואתו, אין ישראל צריכין להאמינו שהוא נביא אמת עד שיתנבא תחלה על הטובה, ותתקיים נבואתו, ובוזה יהא מוחזק לנביא אמת. ועל כן כשנאמר לירמיה שנבחר להיות נביא, והראה לו במראה התחלת החורבן, אמר לו, שהפקדתיך היום לנתוש ולנתוץ וגו', אבל כדי שיתקבל נבואתו הוא צריך לנבא תחלה על הטובה, לבנות ולנטוע, כדי שיכירו כולם שהוא נביא אמת.

והנה ברמב"ם (שם י"ג) כתב עוד, והלא המעוננים והקוסמים אומרים מה שעתיד להיות, ומה הפרש יש בין הנביא ובינם. אלא שהמעוננים והקוסמים וכיוצא בהן מקצת דבריהם מתקיימין ומקצתן אין מתקיימין וכו', אבל הנביא כל דבריו קיימין, שנאמר (מלכים ב' י"ז) כי לא יפול מדבר ה' ארצה וכו'. כלומר שדברי הקוסמים והחלומות כתבן שנתערב בו מעט בר, ודבר ה' כבר שאין בו תבן כלל ע"כ.

ואם כן נביא שקר, הגם שיתכן שידוע עתידות שיהיה חורבן, אבל לא יוכל לומר פרטי החורבן באיזה אופן יהיה. לא כן נביא ה' כאשר ינבא על החורבן הוא יוכל לפרט הדברים בפרטי פרטיות, לנתוש ולנתוץ להאביד ולהרוס, ודבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם (בנוסח ברכת ההפטורה), כי הכל תקיים בדבר ה'. וירמיה הנביא שקונן מגילת איכה שנים רבות קודם החורבן, נתקיים כל מלה ומלה שיש בה במילואה.

*

בגמרא (מגילה ה:) אמרו, אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, רבי ביקש לעקור תשעה באב ולא הודו לו. אמר לפניו רבי אבא בר זבדא, רבי, לא כך היה מעשה, אלא תשעה באב שחל להיות בשבת הוה, ודחינהו לאחר השבת. ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה, ולא הודו לו חכמים ע"ש. ובשו"ת חתם סופר (או"ח סימן לג) כתב, דיש לדקדק, הרי כשחל תשעה באב בשבת חל גם י"ז תמוז בשבת, אם לא שקידש על פי ראייה ועיבר תמוז, ואם כן מאי טעמא לא ביקש רבי לומר בי"ז תמוז כיון דאידיחי אידחי ע"ש.

ונראה דתשעה באב שאני, דכיון דבתשעה באב לאחר חצות נולד בן דוד (ירושלמי ברכות ב-ד), אם כן כבר נתעוררה הנחמה בלידתו, ולא יתכן להתאבל עוד. והוא על דרך שאמרו (מכות כד:) ברבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא שהיו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק וכו'. אמר להן לכו אני מצחק, דכתיב (ישעיה ח-ב) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכו' תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב (מייכה ג-ב) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו', בזכריה כתיב (זכריה ח-ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם וכו', עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת ע"כ.

והיינו שכאשר הרגיש אז ניצוצי הנחמה של עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, נתמלא כל כך שמחה, עד שלא היה לבכות עוד. ולכן אחר שעבר כבר יום תשעה באב, ונולד בן דוד, ביקש לעקור התענית, כיון דאידיחי אידחי. ודבר זה שייך רק בתשעה באב ולא בי"ז תמוז, ולכן לא ביקש לעקור תענית י"ז בתמוז.

שוב ראיתי נקודת הדברים באגרא דפרקא (אות שסא), וכתב על פי מה דאיתא בירושלמי (מועד קטן ג-ה) נולד בן זכר באותה המשפחה נתרפאה כל המשפחה. וכיון דאחר חצות נולד בן דוד, נתרפאה כל המשפחה, על כן ביקש לעקרו כיון דאידיחי אידחי. אך זה הרגיש רק רבי, דמדבית דוד קאתי (שבת נג), מה שאין כן שאר החכמים שאינם מאותה המשפחה לא הרגישו ודפח"ח.

ולדרכינו יש לומר עוד במה שלא הודו לו חכמים, והוא על פי מה שכתב בתורת משה (לתשעה באב כו.) וז"ל, מריש תמהתי על מה אין אומרים תחנה בתשעה באב שנדחה (או"ח סימן תקנט-ד), שהרי אותו היום אינו מועד. ונהי דתענית של שבת נדחה למחרתו, מכל מקום המועד שבו לא נדחה. ואמינא להכי כתיב (זכריה ח-ט) צום החמישי וגו' יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ולא אמר י"ז תמוז וט' אב וגו' יהיה לששון וגו', ומאי טעמא תלה בצום, אלא על כרחך אין היום גורם המועד, כיום ט"ו ניסן וכדומה, אלא הצום גורם. ולכשיבנה בית המקדש ויחול ט' באב בשבת, יהיה יום הששון והמועד גם כן ביום א' שאחריו, ביום שהיו צמים ע"כ.

ונראה דהא דקרא עלי מועד (איכה א-טו), ונהגין בתשעה באב בכמה דברים כמו יום טוב, שזהו בשביל שלעתיד יתהפכו הימים הללו למועד. ועבור שיום זה עתיד להיות מועד בעת הגאולה, על כן נתנוצץ בו לידת בן דוד לעת ערב, אחר שהתאבלו ישראל כל היום על חורבנו, והמתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחה (תענית ל). על כן אחר האבילות מתנוצץ שמחה בלידת בן דוד. [ובפסיקתא רבתי (ראה פרשה כח) אמרו, אין משיח בא אלא בתשעה באב, לפי שקבעו אבל בזמן הזה, ועתיד לפני הקב"ה לעשותו יום טוב וכו' ע"ש. ונראה גם כן דלידת משיח תליא בהיום שקבעו בו אבל]. אבל בתשעה באב שחל להיות בשבת, שאין בו צום, תהיה המועד רק ביום א' שלאחריו. ובשנה זו אין לידת בן דוד בשבת, אלא למחרתו אחר שהתאבלו והתענו. ועל כן לא הודו לו חכמים, כי בתשעה באב שחל להיות בשבת, לידת בן דוד הוא רק למחרתו, ולא אידיחי עדיין האבילות.

והנה אנו מונין לחורבנו, אלף ותשע מאות וחמשים שנה מחורבן בית השני. ומעת נבואת מגילה איכה עברו עוד חמש מאות ועשר שנה, שבנין בית השני היתה עומדת ת"י שנה, ושבעים שנה גלות בבל, שאז נחרב הבית, ועוד עשרים שנה שהתנבא ירמיה קודם החורבן. ואף על פי כן אנו מבכים את החורבן, כי רק המת משתכח מן הלב, כיון שלא ישוב עוד, אבל בית ה' אנו עומדים ומצפים ומייחלים לבנינו בקרוב, ואנו מבקשים מקירוב הלב שנוכה ונחיה ונראה, ותחזינה עינינו בשובר לציון ברחמים במהרה דידן אמנן.

הגליון הזה נתגדב על ידי

מוה"ר ר' אברהם אליעזר וויטריאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונן בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' אברהם שמחה שימשאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונן בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' מרדכי אדלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונן בהולדת בתו למזל טוב